

Rositsa Chernokozheva
(Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences)

“Does the Sun not Shine on Everyone?”
“My name, that's my face”. 50 Years since the Kornitsa Protests. A Collection of Papers.
Zeynep Zafer (Ed., comp.), Balkanistic Forum Publishing House, Blagoevgrad, 2023.

Росица Чернокожева
(България, Институт за литература, Българска академия на науките)

„...Слънцето не свети ли на всички?“
„Името, това ми е лицето“. 50 години от Корнишките протести“. Сборник. Съст. и ред. Зейнеп Зафер. Балканистичен форум, Благоевград, 2023 г.

Заглавието на този текст е ред от „Беседата против триезичниците“, 867 година, която е произнесена от Константин-Кирил Философ във Венеция срещу латинското духовенство, поддържало теорията за трите „свещени езика“ на християнството – иврит, латински и гръцки. Свети Кирил отговаря на упреците на латинското духовенство, оспорващо правото на богослужение и книги на славянски, респективно старобългарски език, така: *Бог не изпраща ли дъжд еднакво за всички? Също тъй слънцето не свети ли на всички? И не дишаме ли еднакво всички въздух?*

Да, отдалеч започнах, но искам да припомня за тези изконни качества на българския народ от векове – толерантност и справедливост. И как се стигна дотам, че ръководителите на държавата ни, още от установяването на народната власт, започнаха целенасочена и непреставаша „българизация“ на мюсюлманското население в страната ни. Сменяха имената им, забраняваха майчиния им език, отнемаха им религиозните празници, изтикваха го в най-неплодородните земи, negliжираха ги при търсене на работни места и още, и още репресии.

В Гоцеделчевския край такива асимилационни действия са провеждани още през 1964 г., после през 1972 – 1973, за да се стигна до зимата на 1984 – 1985 г. до цинично наречения „възродителен процес“.

Опитите да се асимилира ромското, помашкото и турското население, да се унищожат символите на идентичността, на културата, на колективните ценности, по същество е антихуманен акт.

Та нали слънцето грее еднакво за всички, дъждът вали еднакво за всички, всички ние дишаме един въздух... И както е продължил Кирил Философ в аргументите си:

...Пояснете ми, Бога за безсилен ли смятате, та Той не може да даде (всичко това), или за завистлив, та не желае?

А уж комунизмът проповядваше интернационализъм. Това ли бе интернационализъмът на дело? Да искаш да отнемеш идентичността на малцинствата мюсюлмани – роми помаци, турци – в Родината, която е Родина на всички нас?

За тези неправомерни деяния на комунистическата власт в България не се говореше, имаше информационно затъмнение, за цели етнически групи, като „помациите“ не се знаеше нищо.

Да, имаше отделни гласове и от средите на българските интелектуалци, които спорадично се вълнуваха и се застъпваха за правата на мюсюлманите, но това бе капка в морето. Знаеше се позицията на Блага Димитрова, Свилен Капсъзов, Малина Томова, Вихрен Чернокожев, но и за тези си граждански позиции те бяха преследвани, подозирани в родоотстъпничество и имаше по-особено отношение към тях от страна на съответните органи за сигурност.

Сборникът „Името – това ми е лицето“, съставен и редактиран от професор Зейнеп Зафер от Анкарския университет, събрал текстовете, четени на конференция по повод 50 години от Корнишките протести, състояла се на 18 ноември 2023 г. в Гоце Делчев, е изключително ценна книга. Книга, която всеки трябва да прочете. Всеки, който иска да знае истината.

Самата Зейнеп Зафер е била на 15 години (по-късно семейството ѝ многократно е изселвано, изключвана от Шуменския университет и дори лежала в затвора), когато населението от селата Корница, Лъжница, Брезница и още няколко села от Гоцеделчевския регион се противопоставят особено силно и категорично на това посегателство върху турските им имена. Смяната на турските имена с български става на няколко етапа през периода 1970–1985 г. А за кървавите събития в Корница за първи път бе оповестено от поета и писателя Свилен Капсъзов през 1992 г., представител от ДПС, пред Народното събрание.

Блага Димитрова заяви: „Името е твоето лице пред света, твоето достойнство, твоята неповторима личност“, Малина Томова направи през 1994 г. филма „Гори, гори, огънче“ за събитията в с. Рибново, а доц. Вихрен Чернокожев сподели: „Когато една травма остава неизговорена, несподелена, недоосмислена, нелекувана, пораженията ѝ са все по-трудно преодолими“.

Сборникът „Името – това ми е лицето“ събира 11 доклада от видни наши изследователи на събитията, свързани с мюсюлманите в страната ни. Ценни свидетелства и анализи споделят: Зейнеп Зафер, Садък Хаджъ, Нурие Муратова, Гюлгюн С. Гайгаджова, Михаил Иванов, Евелина Келбечева, Петър Воденичаров и др. Включени са и свидетелства, разказани от първо лице на 13 жители мюсюлмани и на един християнин от Корница, Брезница и Лъжница.

Сборникът е пръв опит да се осветлят въпроси, свързани с насилието, извършено върху мюсюлманите от Гоцеделчевския регион и то след 50 години мълчание. Но има и още много въпроси, които чакат отговор:

- ▶ В продължение на 50 години се спекулира с истината.
- ▶ Никой не се извини за репресиите върху малцинствата.
- ▶ Унищожиха се най-важните документи, свидетелства за неправомерните деяния на управляващите.
- ▶ Истината за Корнишките събития все още са само в устните разкази-истории на жителите.
- ▶ Има и много нюанси покрай тези събития – това спонтанни бунтове ли са или закономерен резултат от опозиционно противопоставяне на всякакви деспотични решения. Дали за тези бунтове не са допринесли действията на местните силови държавни структури.

Тези и много други въпроси са в основата на докладите на конференцията, както и, че има много още завоалирани истини, които чакат осветляване.

Особено вълнуващи са разказите на хората, които са преживяли репресиите и чиито истории е записала Зейнеп Зафер:

→ Хатидже Хюсеин Гета ще каже: „Много извидях...защо? За едно именце!“

→ Мустафа Ибраим Бошнав: „Те го смазаха от бой тогава. Беше кажи-речи на легло, на умирање“

→ Ахмед Алил Чамур: „Ако ша умрем, ша умрем за името“

→ Мустафа Мустафов Далипов: „Стреляха с бойни патрони... И куршумите, гледат, повдигат земята“ (Записът принадлежи на Садък Хаджъ)

→ Шукрие Мхарем Бошнав: „Бързо да идем да спасяваме, корничане утрепаха“

→ Баки Хюсеим Алим: „В града ходих, в Разлог ходих, при наште лекари ходих...

Думат: „Забранено ни е да лекуваме, ако ма научат, ша ма изгонят“

...

Мисля, че по-точно, автентично и въздействащо от това, както са го казали хората, които са преживели тези ужасни дни, няма какво и как да се каже.

Каквото и друго да кажа, то ще бъде литература – т.е. литературно-художествена фикция.

Както се казва: Пред фактите и боговете мълчат!

А фактите и думите на тези наши сънародници мюсюлмани са по-истински от всичко!

Дълбок поклон пред жертвите и потърпевшите в тази драма, защото това е и една от националните ни катастрофи!